

поєднанні з метафорикою *початку-кінця*, границі, межі (ці синонімічні заміні символізують лінію долі, життя і маніфестують ці смисли за допомогою предметної символіки – нитки, яка може обриватись) – в українському перекладі, втрати надії – в польському: И ни звука – а сколько там неповинних жизней кончается – *Hi* шелесне, а скільки там безневинних доль обривається – *Cisza głucha* – а ileż to tam razem z życiem umiera nadziei ... , при цьому звуковий код вирізняється в польській (*cisza głucha*). стинних і релігійних

Способи перекладу тілесних і концептуальних метафор, деяких морально-етичних і релігійних категорій часто переплітаються у різних перекладах версіях з метафорами почуттів та емоцій, відтак концептуалізуються за допомогою соматичного, просторового і предметно-символічного кодів. З цього приводу ми звернули увагу на деякі поняття етичної сфери, за термінологією Н. Арутюнової, соціоціночні концепти на кшталт «совісті», «заздрість», які виявляються у специфічній сполучуваності зазначених ментальних корелятів – імен концептів смутку, нудьги, заздрості тощо: *заздрість ненаситна – ślepa zawiść, болючий чорний сумнів – czarny smutek; аж душать хмари сумнівів – gdy kłęby wątpliwości aż cisną, в нього же яблука на совісті – w jego jabka na sumieniu, черствіти в холодному жаданні – czekać znieczulonym w chłodnym pożądaniu* (І. Драч). Пор. у А. Ахматової: *Ты неодступен, как совесть*. Как воздух всегда со мною Зачем же зовешь к ответу? Свидетелей знаю твоих – Ty jesteś przy mnie niezmiernie, Niby moje sumienie, I jak powietrze dokoła; *czemu przyzywasz i czemu ciągle czekasz odszewu?* Poznałam świadków twoich ... – Чого ж ты зовеш до суду? Я сейків знаю твоїх); И только совесть с каждым днем страшней беснуется: великой хочет дани – Tylko sumienie dniami i nocami miota się we mnie, żądając haraczu. Зазначені приклади підтверджують думку деяких дослідників (Т. Радзієвської, Н. Арутюнової, М. Стефанського та ін.) про те, що провідною метафоричною ідеєю «совісті» є зв’язок з ідеєю Суду, свідків (*совість-суддя, судовий виконавець, внутрішній регулятивний орган людини, здатний діяти на неї агресивно*). Пор ше: *clini bandurysti... гупают об тверду засохлу землю нашего суміння – ślepi bandurysti... stukają w twardą ziemię naszego sumienia* (Б. Бойчук), почуття, розpacу і смутку передають і колоративні метафори: *жовта зажура – szara tęsknota*, хоч загалом метафори почуттів вирізняються заміною концептуальних домен: Глянеш в те небо і заворушатися скроні – Spojrzysz ku niebu – *I krew ci uderza w skronie* (Т. Севернюк), де метафора руху корелює з ідеєю фізичного упливу на об’єкт. Іноді при перекладі реалізується явище міжмовної омонімії емотивно-оціночних імен концептів: *Как, что не надо мне большие ревновать – Jak dobrze, że już zazdrość udreżcać mnie nie może;* Но если бы откуда-то взглянула я на свою теперешнюю жизнь, Узнала бы я зависть наконец – Ale jakby я звідкись подивилася на те свое теперішнє життя – *Napewno b wznała zazdrości i ja – Lecz jeslibym spojrzała skądś z zewnątrz na me dzisiejsze, terazniejsze życie, To chyba wreszcie poznalabym zawiść* (А. Ахматова, «Северные элегии, четвертая»).

Перейдемо до розгляду синтаксичних і морфологічних трансформації тілесних та смішних метафор: І не позволит ничего Оно мне унести с собою... Ны сына страшные глаза – окаменелое страданье – Ni strasznych oczu syna mego, udreki, która jest jak kamień (атрибутивна словосполучка / порівняльний зворот). Метафора пекучого, гарячого натомість становить трансформаційний еквівалент в українському перекладі: Ні синову страшну слізозу, що випекла мені зінці; Магдаліна билася и рыйала, ученик любимый каменел – Magdalena miotała się, ikala, uszczę stat ze skamieniałą twarzą (синонімічний вербалізатор – дієслово зі значенням фізичної дії і впливу на об'єкт / метафора руху). Вартим уваги є перекладне кодування емоцій, представлених за допомогою образу сухого і кривого – сухонький смешок і низки онтологічно різних метафор (в польській мові їм відповідає дієслово деструктивного стану з ідеєю чогось нежиттевого, тобто метафорою донорською сферою якої є рослина – в'янута, на відміну від українського перекладу, де актуалізується ідея фізичного виснаження – уста безкровні): Uśmiech wiednie na pokornych ustach – (Lęk się w każdym połuśmiechu czai) («Реквиєм»). В українському варіанті перекладу рослинний метафорі відповідає ідея кривого: Догідно кривляться вуста безкровні, пересипає страх сухонький сміх. Услід за В. С. Виноградовим ці контексти на міжмовному лексико-семантичному рівні можна

роздглядати як абсолютні (повні синоніми), бо вторинне значення прикметника *сухий* градуально підсилює ідею чогось неприродного, нежиттєвого в українській і російській мовах, при нейтральній неметафоричній сполучці в польській (*w każdym połuszczyku czai*).

Концепти болю, смутку, самотності, метафори вогню, сприйняття, запаху, смаку, просторові уявлення і символіка: перекладні рішення і трансформації: Взглянула, и, скованы смертной болью, Глаза ее больше смотреть не могли/ И сделалось тело прозрачно солью, И быстрые ноги к земле приросли – Як тільки поглянула, очі змертвили, Навік закував їх у темряву біль, I ноги швидкі до землі прикипіли, I тіло спророзіло, ствердло на сіль («Лотова жена») – Spojrzała i skute w śmiertelnej niemocy jej nogi tak bystre, przyrosły do ziemi, I widzieć nie mogły już więcej jej oczy, Bo pan Ja w przejrysty słup soli zamienił. У цьому разі простежуємо і частиномовну заміну пасивного дієприкметника минулого часу (дієприкметникового звороту з обставинним значенням в мові оригіналу – скованы смертной болью) і заміну складносурядного речення складнопідрядним з обставинним значенням; И та, что сегодня прощается с мыльным, – пусть боль свою в силу она переплавит – Страну знобит, а омський каторжанин Все понял и на всем поставил крест – Cały kraj w dreszczach, a katorżnik z Omska Wszystko zrozumiał i wszystko przekreślił – Країну лихоманить, але все вже зрозумів, на всьому хрест поставив Той каторжанин омський – ці контексти засвідчують, що стійкі сполучки і фразеологізми виявляються типологічно подібними за образністю і компонентним складом,крім польської, де фразеологічне значення опущене і передане іншою внутрішньою формою. Наведений фрагмент є прикладом і синтаксичної трансформації, як це маємо в польському перекладі, де безособова конструкція з прямим об'єктом (знобит – лихоманить) замінюється еліптично неповним реченням із пасивним суб'єктом (*cały kraj w dreszczach*). **Метафора психічного стану / густативна метафора:** Но крепки творемні затворы, а за ними «каторжные норы» и смертельная тоска – Незворуши лиши в'язницъ затворы, поза ними каторжанскі норы і журба, як смерть гірка (показовими тут є неідентичні дистрибутивні з'язки: смертельная тоска – журба як смерть); Тоска жестокая и юная / И муга в дырявом платке протяжно поет и уныло / В жестокой и юной тоске – I муга протяжно співа, діряву накинувши хустку / Ї чудотворні права – в жорстокім і юному туску (як бачимо, український перекладач застосовує застарілу форму туск, ймовірно, з метою більшої експресії); Пусти меня к вещим заботам – Оддай мене вицій гризоті і т. ін.; деякі контексти, формуючи спільну концептуальну сферу фізичних відчуттів і сприйняття, реалізують її через різні семантичні ділянки духовно-фізіологічної сфери – задихатись-душигтись – давитись (*dlańić się*): И раз проснувшись, видим, что забыли мы даже путь в тот дом уединенный / И забылась от стыда и гнева... – Забута й стежка в той самотний дім. І гнів, і сором душать нас ... – Zbudzeni raz, widzimy, żeśmy drogę do samotnego domu zapomnieli / I twoim wstydem i gniewem się dławiac; **метафора вогню / ідея гострого, колючого:** в усіх трьох лінгвокультурах емоції жалю, відчайду, плачу традиційно передаються метафорами вогню і гострого, ідкого, з ідеєю іржі. Така синестезія виявляється прикметним стилем А. Ахматової: Затем, что он пронижает жгучим ядом... – One przesyą, spała ostrym jadem. До подібних синонімічних перетворень можна віднести як суміжні, так і антонімічні концептосфери як прояв емоційного напруження: Как трехсотая, с передачею, под Крестами будешь стоять и своей слезою горячою новогодний лед прожигать – Під Хрестами, із передачею, днам і чергам втративши лік, I своєю сльозою гарячою новорічний скипатється лід; оксюмороні образи (вогонь і лід) у цьому разі лише підсилюють емоційний стан ліричної героїні – Jak trechsetna, z paczką więzienią Będziesz stafa u Krestów mrocznych, I gorącą lzą bezpromienną przepałala lód noworoczny.

Метафори фізичного сприйняття корелюють з діесловами ольфакторної семантики і супроводжуються іншими лексико-семантичними і морфологічними замінами: Піночъ бьет, перо скрипит, и многие страницы *Семеновским припахивают плацем* – Już bije północ. Piętro wciąż skrypi, a wiele z tych stronicy na wskroś przesiąkło Semionowskim placem («Северные элегии») – Північ б'є. Перо скрипит; чимало сторінок *Семенівським ужсе відгоняти плацом*. Якщо уважно придивитись до діеслівних метафор запаху, то можна помітити, що делімітативний спосіб діеслівної дії у вихідній

мові, якою є російська (неповнота, або неповний вияв ознаки сприйняття, запаху – в польській представлений безсуб'єктною конструкцією зі значенням повноти і навіть надмірності прояву ознаки (*na wskroś przesiąkło*), в українській перекладній версії – *відгонити*). Зауважимо, що додавання підсилювальних кваліфікаторів із просторовим і часовим значенням – *wciąż, wskroś* – підсилює синонімічну заміну і має ознаки як морфологічних, так і лексичних (формально-змістових) трансформацій.

Інші метафори сприйняття, перцепції також поєднуються із трансформацією повінок синтаксичних конструкцій: компаративна конструкція в російській мові (*истлевала зерном*) – в польській представлена модусно подібним еквівалентом (*na sposób ziarnia*): *A музя и глохла и слепла, з земле истлевала зерном, чтоб снова, как Феникс из пепла/ В тумане восстать голубом – A muza i ślepla i głuchła / Tlejąc w ziemi na sposób ziarna, by jak Feniks z popiołów wybuchła, zanim mgła zblekitnieje cmentarna* – в перекладі польською актуалізується конотативне означення – *cmentarna* при збереженні спільнотої інтертекстеми (А. Ахматова, «Надпись на книге»). В українському перекладі нейтральна конструкція зі значенням сприйняття в оригіналі (И мне не разобрать теперь, кто зверь, хто человек) передається трансформованим поетичним фольклорним корелятом не *тямлю білій світ, хто зівр у нім, хто чоловік, а сполука казни ждать* – видозміненим стійким зв'язком слів – *Коли мій смертний звіт* (А. Ахматова, «Реквиєм»). Зміщуються концептуальні домени метафор сприйняття – зору і фізичного упливу на об'єкт – у поєднанні з ідеєю вогню: *И прямо мне в глаза глядит, и скорой гибелью грозит огромная звезда – пече в зінці і зорить...*, що, ймовірно, зумовлене зміною космогонічних образів, їх доповненням міфологічною символікою Року, приреченості (зловісний знак мені згори Великої звізди). В подібний спосіб передається мотив зорового коду в мові оригіналу і перекладу: *Как тебе сынок в тюрьму ночи белые глядели, как они теперь глядят ястребиным жарким оком – Як тобі в тюрьму надивлялись ночі білі, все ще цідяться ущерть* (в перекладі маємо прирошення додаткового метафоричного смислу, вираженого дієсловом *цидяться*, належним до сфери побутово-артефактної і мовленнєвої, пор. *процідити крізь зуби*) – *«дієслова зі значенням руху рідини по заданому руслу чи траєкторії і мовлення»*; інші метафори мовлення синонімізуються: *О твоем кресте высоком и о смерти говорят – Над твоим хрестом высоким и нашептывают про смерть.* Гідним уваги є і те, що в цих перекладних ситуаціях можна спостерегти гіперонімічні заміни у складі метафоричного звороту *вірла* – *яструб* (ястребиным жарким оком – укр. *вірлим оком і жорстоким*), які дуже близькі до кореферентних трансформ на рівні лексичних десингратів. І ще про метафори смаку: *И не молись так горько обо мне передаешься предикативно метафорою стану в польській: Nie błągaj o mnie modlitwą zgorzkniać* («Надпись на книге»); *Прощай, прощай, будь счастлив, друг прекрасный, Верну тебе твой сладостный обет – Żegnaj najmilszy, niechaj los ci sprzyja, Twe słodkie słowo zwróćce, pozostań szczęśliwy...*; в останньому маємо приклад холонімічної трансформації (заміни назви частини назовою цілого) [4, с. 115]; ілюстрацію партонімічних трансформацій (заміна назви цілого його частиною) може слугувати семіотична категоризація простору Дому в Ахматової (*Долетают редко вести к нашему крыльцу – Rzadko wieści docierają ku temu progu!*); И поет, поет постильный бубенец нижегородский незатейливую песню о моем веселье горьком – I wciaż brzeczy dokuczliwie Niewymyślną swą piosenkę o radości gorzkiej mojej Ten dzwoneczek nowogrodzki – синтаксична трансформація (перестановка, інверсія компонентів).

Не можна обійти увагою і випадки, коли смакові метафори в іншій мові передаються іншими не смаковими смыслами, як-от: Ах одна ты ушла од приступа, Стона нашого ты не слышала. Нашей горькой гибели не видела – Тай не чула ти нашего стону, Та не бачила лютої гибелі.... Час горьких дум, о, час разуверений при свете возникающей луны – Година дум, гіркотний час прозріння, як тихо сходить місяць світляний. Раціонально-інтелектуальна вторинна сфера концептуалізується неідентичними культурними аналогами й образами у поєднанні із деякими трансформованими ідіоматичними сполучками, як це маємо в польській із прагматичною орієнтацією на контекст, ситуацію: Забудут? Вот чем удивили! Меня забывали сто раз! – (прагматичний контекст здивування і вигукова конструкція) – Zapomną? A to ci nowina! Z pamięci wymazywana sto razy – метафора

фізичного упливу на об'єкт в ролі пацієнса (А. Ахматова, «Надпис на книзі»). До того ж, стійка компаративна сполучка – *Как Феникс из пепла в тумане востать голубом – віддається в польській подібною сполучкою із заміною компонента, з прирошенням додаткового експресивного словосполучення – (mgła cmentarna): By jak Feniks z popiołów wybuchła Zanim mgła zbleknieje cmentarna.* Пор. інші фізичні предикати стану (марення, маячня), де суб'єкт виступає в ролі стороннього спостерігача: И поняла я, что ему должна я уступить победу, прислушиваясь к своему, уже как бы чужому бреду, у противставной мові ці мотиви покриваються ментально-психічними корелятами Душі у прив'язці до семантики деструкції, руйнівного упливу на об'єкт: Хоч безум наче вже й не мій, але мою конас душу – Wsłuchując się, jak obca, inną W swoje okrutne majaczenia. Метафоричні позначення тягаря, каменя концептуалізуються в А. Ахматової через внутрішні соматизми і внутрішні тілесні субстанції, якими є душа, серце, груди: И упало каменное слово на мою еще живую грудь.... У меня сегодня много дела: надо пам'ять до конца убить, Надо, чтоб душа окаменела, Надо снова научиться жить – I dżokada слова кам'яного, придавило груди ще живі... Нині в мене днина клопітлива: треба вбити пам'ять і любов, треба, що душа закам'яніла, треба вивчитися знов – A więc padło to kamienne słowo, pierś mą, jesze żywą, przywaliło ... Такże wiele mam dzisiaż do zrobienia, zabić pamięć ostatkiem rozsądku, moje serce niech będzie z kamienia ... При цьому простежується і заміна предикативної основи, де простий дієслівний присудок (виражений дієсловом минулого часу) поєднується з іменником души, на відміну від польської, де представлена імперативна конструкція.

Інші сфери трансметафоризації у поетичному тексті. Ідея чогось непрозорого, неясного, прихованого, миготіння, слабого світла (*туманний*) віддається кодом психічного стану агента (стан пригноблення, тягаря): *Заплаканна осень, как вдова / В одеждах черных все серца туманит – Jesień w czerni, zapłakana jak wdowa, wszystkie serca przygnębia* («Колыбельная»); Іль скажочкою придуманної тобою / И всем до тошиноты знакомой... – Чи мибу казку вигадай собі / Майстриня, вправна в словобудді, де метафора фізичних відчуттів у мові оригіналу передається образним аналогом пустого мовлення, говоріння; *звукова метафора / метафора фізичного упливу на об'єкт*: И когда прозрачно небо, видит крыльями звена – Widzi w skrzydła bijąc złote; або *звукова метафора / просторова* як вияв семантичного протиставлення замкнений / незамкнений: Забыть громыханье черных «марусь» / Забыть как постыла хлюпала дверь и выла старуха как раненый зверь – Забути про гуркіт зловісних «марусь» / Про двері, розchaхнуті нагло у двері / Про жінку, що вила, мов ранений звір. Нарешті, *звукова метафора/ономатопеїчне утворення*: И голуб тюремный пусть гулит вдали / И тихо идут по Неве корабли – Г голуб в'язничий туркоче в імлі / И тихо Невою ідуть кораблі – при зміні модальності висловлювання зі спонукальною на індикативну.

Отже, перекладні трансформації у поетичному тексті представлені комбінованими і мішаними типами (звукові, просторові, артефактні, почуттів, запаху, фізичного й психічного сприйняття), з-поміж яких переважають морфологічні і синтаксичні, подекуди у поєднанні з лексико-семантичними видозмінами і синонімічними замінами. Практично не виявлено трансформ номінативного типу, представлених словотворчими модифікаціями і авторськими неологізмами. Численні лінгвокультурні, з одного боку, представлені реаліями різних типів, з другого – метафорами тілесного, емоційного, густативного і звукового кодів, в яких часто простежується явище деметафоризації та трансметафоризації, які постають у синкретичній єдності, часто-густо як синестезія. При перекладі концептосфер варто враховувати типологію первинної і вторинної концептуалізації, при якій прикметники, що наповнюють певний концепт, різняться перекладними еквівалентами залежно від дистрибутивних зв'язків слова та семантики конкретного вербалізатора. Так, наприклад, концептосфера *пустоти* виявляється в різній сполучованості прикметників із прямим значенням деяких предметних символів і артефактів, співвідноситься з образом пустоти у біблійному сенсі або зрідка пустелі (Л. Костенко), оціночними метафорами пустоти антропоморфного типу, назвами умістці і приміщення, пустоти як гри, забави. У міфopoетичному коді А. Ахматової переважає символіка порожнього Дому та зв'язаніх з ним побутових реалій.

Пропонований підхід сприятиме глибшому розумінню «наївного образу світу», проливає світло на деякі шляхи подолання складноців поетичного перекладу, які дослідники убачають в особливостях національного та авторського поетичного мовлення, а також у «міжкультурному характері перекладацького продукту».

Список використаної літератури

- Гаврилюк Х. Ю. Переклади «Енеїди» Івана Котляревського: інтерпретація національної та світової міфології: дис. ... канд. фіол. наук: 10.02.16 – перекладознавства / Х. Ю. Гаврилюк. – Одеса, 2014. – 319 с.
  - Каракевич Р. О. Асиметрія лінгвокультурним із компонентом-метронімом (на матеріалі німецьких та українських фразеологізмів) / Р. О. Каракевич // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. – 2008. – № 4. – С. 425–431.
  - Коломієць Л. В. Перекладознавчі семінари: актуальні теоретичні концепції та моделі аналізу поетичного перекладу: навчальний посібник / Л. В. Коломієць. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2011. – 527 с.
  - Литвин І. Перекладознавство: навчальний посібник / І. М. Литвин. – Черкаси, 2015. – 204 с.
  - Медвідь Н. С. Лінгвокультурними в українській соціально-психологічній прозі першої половини ХХ ст.: автограф. дис. ... канд. фіол. наук: 10.02.01 – укр. мова. – Н. С. Медвідь. – К., 2009. – 19 с.
  - Радчук В. Д. Функції перекладу / В. Д. Радчук // Григорій Кочур у контексті української культури другої половини ХХ століття: матеріали Всеукраїнської наукової конференції. – Львів: ЛНУ, 2007. – С. 123–138.
  - Селіванова О. Метафора в системі перекладних трансформацій / О. Селіванова // Studia slawistyczne. Etnolingwistyka i komunikacja międzykulturowa. – Т. 4. – Lublin-Lwów, 2016 (рукопис).
  - Чередниченко О. І. Функції перекладу в сучасному світі / О. І. Чередниченко // Григорій Кочур у контексті української культури другої половини ХХ століття: матеріали Всеукраїнської наукової конференції. – Львів : ЛНУ, 2007. – С. 123–138.
  - Шмігер Т. В. Забутими сторінками українського перекладознавства 1920-х років / Т. В. Шмігер // Григорій Кочур у контексті української культури другої половини ХХ століття: матеріали Всеукраїнської наукової конференції. – Львів : ЛНУ, 2007. – С. 109–117.
  - Kłosińska A. Słownik frazeologiczny / A. Kłosińska. – Warszawa, 2010.
  - Kopaliński W. Słownik mitów i tradycji kultury / W. Kopaliński. – Warszawa, 2001. – S. 1264.
  - Nowa księga przysłów i wyrażeń przysłowiowych polskich. – T. 1–4 / red. J. Krzyżanowski, S. Swirko. – Warszawa, 1969–1978.

Тищенко О. В. Средства перевода некоторых лингвокультурных и концептуальных метафор в поэтическом тексте: попытка реконструкции образа (на материале переводов А. Ахматовой, Л. Костенко, И. Драча, Д. Павлычко, М. Влад и др. на польский язык).

Аннотации

В статье рассматриваются переводные трансформации разных типов (лексические, грамматические, общекатегориальные, синтаксические, трансметафоризация, синонимические замены и под., сквозь призму их связи с телесными, эмоциональными, вкусовыми, экспрессионистическими метафорами, лингвокультурными и шире – семиосферой художественного текста. Объектом исследования являются поэтические переводы А. Ахматовой, Л. Костенко, И. Драча, Д. Павлычко, Б. Олейникы, М. Влад и др. на польский язык. Обращено внимание на стратегии передачи этикотипурного содержания и семантическое наполнение отдельных общечеловеческих концептов, фразем, собственных имен в оригинале и в переводе.

Ключевые слова: переводные трансформации, лингвокультурэма, концептуализации, концептосфера, семиосфера, метафора.

Tyshchenko O. V. Translation of some lingvocultural conceptual metaphors in the poetic text: the attempt to reconstruct the image (on the material of the A. Akhmatova, L. Kostenko, I. Drach, D. Pavlychko, M. Vlad and others translations into Polish).

Summary

This article deals with different types of translational transformations (lexical, grammatical, general category, syntactic, transmetaphorization, synonymous substitutions and so on) under the scope of their relationship with physical, emotional, taste, experience metaphors, lingvocultural units as well as under the broader scope – bélles-lettres text semiosphere. The object of the study are A. Akhmatova, L. Kostenko, I. Drach, D. Pavlychko, B. Oliynyk, M. Vlad poetic translations into Polish. The attention is paid to the ethno-cultural content as well as the semantic content of certain universal concepts, phrases, proper names in the original and in translation strategies.

Key words: translation transformation, lingvocultural unit, conceptualization, concept sphere, semiosphere, metaphor.

УДК 811.161.2'367.62+2'42

Торчинська Н. М.,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри слов'янської філології
Хмельницького національного університету
E-mail: mina@ukr.net

РЕАЛІЗАЦІЯ ЧУЖОГО МОВЛЕННЯ В РЕКЛАМНИХ МОНОЛОГАХ: СТРУКТУРНИЙ АСПЕКТ

У статті характеризується структура монологічних рекламних текстів як різновидів реалізації чужого мовлення. Прагматична функція рекламного дискурсу реалізується завдяки наявності в більшості текстів дієслів-імперативів та займенників, які допомагають узагальнити життєвий досвід і спонукати до певних дій.

Ключові слова: чуже мовлення, монолог, рекламний дискурс, рекламний текст, синтаксична структура

Сучасна лінгвістика постійно характеризується зацікавленням специфікою живого мовлення, особливостей його побудови і функціонування порівняно з кодифікованою літературною мовою. Реалізація усної й писемної форм чужого мовлення відбувається по-різному. Жоден стиль української мови не обходиться без елементів чужого мовлення, без використання прямої і непрямої мови, цитат, монологів, діалогів, полілогів тощо.

Якщо ж говорити про усне спілкування, то воно представлено саме діалогами, полілогами або монологами. На відмінність між цими формами мовлення вказує низка мовознавців, з-поміж яких О. В. Абайова, А. В. Беляєва, В. В. Виноградов, В. М. Волошинов, Т. І. Лукіних Н. В. Моісеєва, І. В. Нестеров, С. В. Свєтана, Л. П. Семененко, В. В. Фашенко, Л. П. Якубінський та інші.

Зрозуміло, що будь-який різновид написаного або виголошеної тексту можна вважати монологом, оскільки він має автора, який певним чином виклав свої думки. Проте з погляду репрезентології монологом вважається «усне або писемне розгорнути мовлення однієї особи, яке не розраховане на безпосередню словесну реакцію слухача й адресується або самому собі, або іншим особам» [6, с. 370].

Монологи неодноразово ставали об'єктом вивчення як на основі драматичних творів (Т. Г. Винокур; Л. В. Крилова; Т. К. Носенко та ін.), так і художньої прози (В. А. Зименкова, О. В. Лепетюха, А. Р. Четверікова), щоправда, сучасні ж розвідки переважно проводяться на матеріалі неукраїнських текстів (А. В. Лепетюха, О. Р. Четверікова та ін.).

Часто про монологічне мовлення науковці згадують епізодично, під час дослідження інших різновидів чужого мовлення. Так, Н. М. Сафонова, характеризуючи суб'єктивну модальності у поліпозі та діалозі із семантико-прагматичного погляду, пропонує статусні характеристики та правила розмежування діалогічного, монологічного та полігічного мовлення [5].

Предметом нашого дослідження обрано рекламні монологи, зафіковані протягом березня на телеканалах «Інтер», «Україна», «1+1». Рекламний дискурс як різновид публіцистичного стилю покликаний виконувати pragматичну функцію з метою реалізації рекламиованого товару, тому такі мовленнєві акти повинні бути побудовані з дотриманням певних вимог, щоб мати вплив на адресата.

Саме на мовні засоби та риторичні прийоми діалогізації сучасного публіцистичного монологу, спрямовані на переконання як основну іллюктивну настанову автора, звернула увагу К. В. Ковтун, яка назначає, що «текст публіцистичного монологу, будучи розгорнутим висловлюванням, звернений до адресата. Адресованість тексту – це його обов'язкова властивість, але експлікація адресованості може бути різною. У сучасному публіцистичному монолозі представлена низка моделей відносин з адресатом» [4, с. 8]. Отже, якщо джерелом вивчення К. В. Ковтун стали публіцистичні монологи різних авторів, уміщенні в українській російськомовній пресі, то ми свою увагу зосередимо на рекламних монологах.